

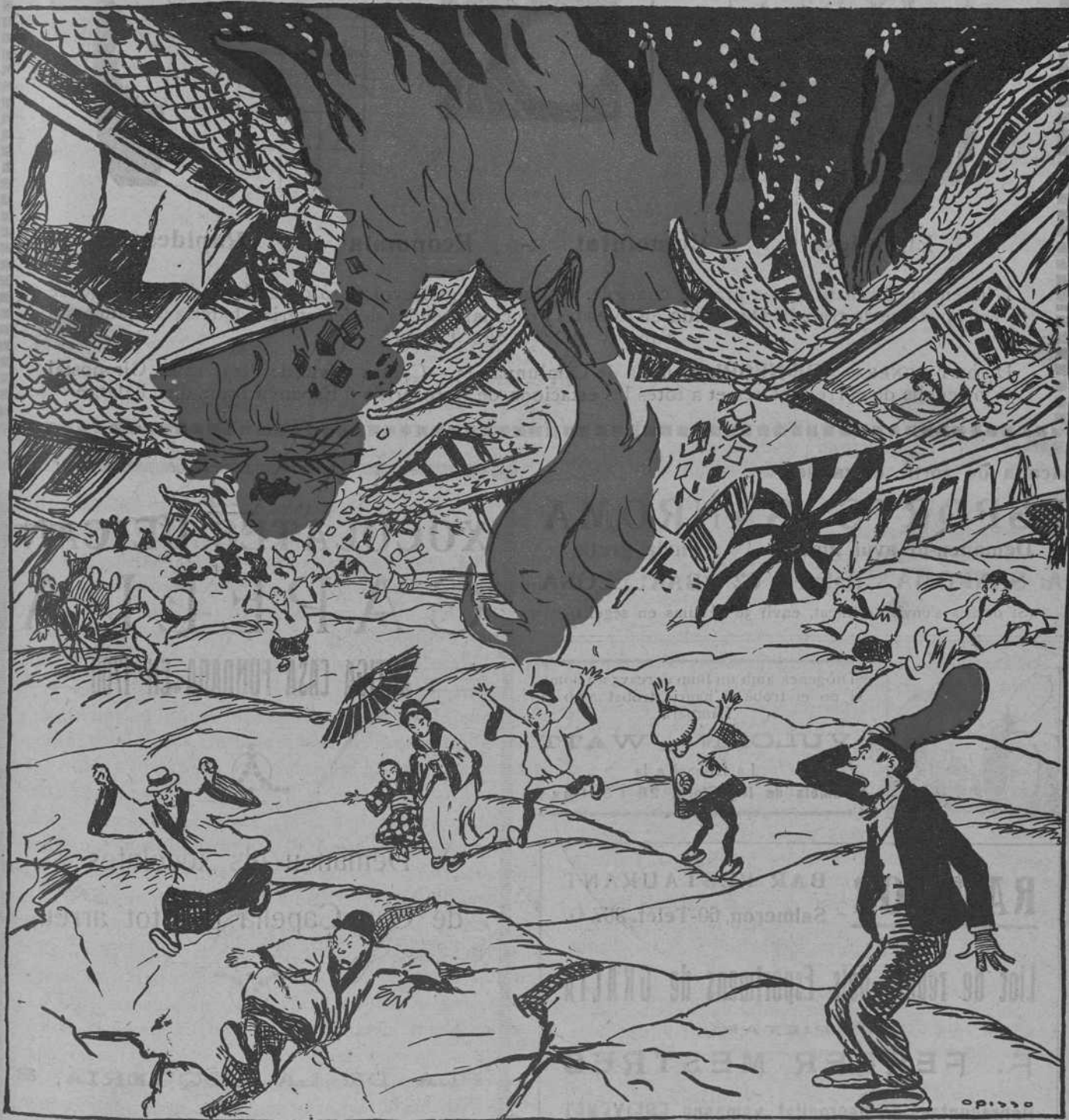

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

Barcelona 14 de Setembre de 1923

L'Esquella de la Torratxa

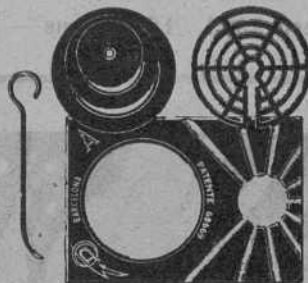
Any XLVI Número 2323 15 cèntims — Atrassats, 30

UNA GRAN DESGRACIA

—Recristina, quin daltabaix! Un país tan civilitzat!... Vès si no podia passar a Espanya!

PLANXA "CUBRE-HORNILLO D"

Llimpiesa :-: Comoditat :-: Economia :-: Rapidesa

L'invent més senzill i més pràctic conegut. S'adapta ja qualsevol fogó de carbó i de llenya sense cap classe de treball. De venda en totes les principals tendes de ferreteria i bateria de cuina Tamany 26 X 37 c/m. Ptes. 15

DIPÒSIT GENERAL: DE-NEGRI - Rambla de Catalunya, 43. — Contra envio de Ptes. 15 en Gir postal o segells de correu, es remet a totes les estacions de ferrocarrils d'Espanya franc d'embalatge

Acaba de sortir el catàleg

ESPORTS - SANROMA

Demaneu-lo avui mateix S'envia gratis

A. SANROMA - Balmes, 62 - BARCELONA

(Si desitja s'enviï certificat, enviï 30 cèntims en segells)

Diògenes amb un llum cercava un home i no el trobà. L'hauria trobat amb la Làmpara

VULCAN 1/2 WATT

La trobarà a la
Rambla de les Flors, 26 (Botiga)

RAIMDOR BAR RESTAURANT
Salmeron, 60-Telèf. 887 G.

Lloc de reunió dels Esportmens de GRACIA

PROPIETARI:

F. FERRER MESTRES

Representant de l'acreditat xampany FREIXENET
i dels v.n.s escumosos NOYA

XOCOLATES DE CAN CAPELLA

ANTIGA CASA FUNDADA EN 1700

Demaneu els xocolates
de Can Capella per tot arreu

PLA DE LA BOQUERIA, 2
BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

LA PAU TRENCADA

La festa de l'onze de setembre era una festa de pau. Endebades se parlava de l'espasa blincada d'En Casanovas que un dia se redreçaria; endebades se cantaven *Els Segadors*, agitant la talç bèl·lica; endebades, també, se donaven visques de guerra. L'onze de setembre era una festa de pau i de pau florida i lírica. Semblava un mes de maig per les flors, i un Corpus pels domassos i les banderes. En lloc de commemorar la mort de les llibertats catalanes, ens apareixia com la celebració del retorn de les llibertats. Allò de l'Unamuno se tornava a complir. Ens ofegava l'estètica. L'onze de setembre era com una festa major sense envelat.

Aquest any la pau s'és trencada, tant, que després de l'onze de setembre de 1714, mai hi ha hagut tanta sang, al costat de la bandera barrada, com l'onze de setembre de 1923. Més que de les corones s'ha parlat dels cops, més que de les banderes dels sabres, més que d'En Casanova dels ferits. La tradició recreativa ha quedat trencada, i ja els futurs onzes de setembre seran celebrats amb més severitat. Aquelles festes a les quals s'hi assistia entre perills, i a la que calia anar amb pit ben esforçat, com a la guerra, seran les venideres festes de setembre. Ja se sap que entre mig de les cançons s'hi barregeren els tocs de corneta.

L'arc de la Triple Aliança no ha estat l'arc de Sant Martí. I ens hem dit: per què s'haurà fet aquesta *tríplice*? Per què s'hauran aplegat catalans, bascs i gallecs, sota l'estatua d'En Casanova, si l'aliança no ha servit més que per a ésser batuts per la força pública? La unió aquesta vegada no ha fet la força, sinó que la força ha desfet la unió. Quan els nacionalistes catalans anaven sols, rebien sí, però no pas com enguany. Ha calgut aplegar tots els nacionalismes peninsulars per a que el dany hagi estat més gran que els altres anys.

No som d'aquells que creuen suposa covardia el córrer davant de la força pública. Recordo que, acabada la guerra, els soldats anglesos desmobilitzats,

junt amb altres d'americans, promogueren greus avallots a Londres. En una fotografia dels successos vàrem veure córrer, davant dels «policemens», an aquells soldats que havien viscut la més gran de les guerres. No havien tremolat sota els obusos, i corrien davant dels bastons dels policies. Era el prestigi de l'autoritat, per una banda, i la por a les responsabilitats, de l'altra. Com a la Ronda de Sant Pere.

PARADOX

L'organització

Després de les càrregues, després dels ferits, després de la matinada sagnanta i del vespre turbulent, una colla de xicots catalanistes baixaven carrer de Fontanella avall. Havien cantat, havien cridat, però no s'havien encarat amb els guàrdies.

En el carrer de Fontanella trobaren a un periodista que'ls hi preguntà per lo ocorregut.

—Res, lo de sempre. Els guàrdies que han carregat amb fúria.

—I vosaltres?

—Nosaltres... Ja veurà, a nosaltres ens manca organització. Ja veurà quan tindrem organització.

—Res, però bé en tenen d'organització per a córrer. Doncs en lloc de córrer tirin endavant.

El truc

Se conta que alguns ocells, per a escapar a les aus de presa, procuren confondre's, segons el seu plumatge, amb les fulles o amb els troncs dels arbres. Durant les càrregues del dimarts—que era, com veuen, un dia que's portava la mala astrugància—els xicots empaitats per la policia procuraven fer lo que aquells ocells, cercar un truc per a estalviar-se el perill.

Per exemple. A la porta del Palace-Hotel hi havien uns passatgers asseguts en unes cadires, que abandonaren al iniciar-se les càrregues de la nit. Els perseguits, veient les cadires buides s'hi assegueren. Els guàrdies dubtaren, però dubtaren poc, embestint contra els passatgers simulats.

Fallat el truc de la cadira, alguns apel·laren al truc de simular-se castellans:

—Guardia, que soy castellano!

El guàrdia, es deturava:

—Usted perdone.

El mateix guàrdia, o un altre, trobava un segon xicot castellà:

— *Que soy castellano!*

— *Bueno, pero largo también de aquí.*

A l'últim, de la butxaca d'un d'aquests pseudos castellans sortia un setmanari catalanista, amb unes quatre barres que, vistes pel guàrdia, el posaren més en guàrdia:

— *Servidor, soy castellano!*

El guàrdia va seguint donant cops de sabre, i quan el castellà autèntic arriba, el guàrdia, ja advertit del truc, comença a sabrejar-lo.

— *Que soy castellano!*

— *Si, si!*

I continuava baixant i pujant el sabre. Va ésser aquell xicot el primer castellà que ha sofert per Catalunya.

L'onze de Setembre

commemorat

L'homenatge que cada any i cada vegada amb més fe i entusiasme se celebra, enguany s'ha vist triplement avalorat per l'adhesió de les bones i feineres terres basques i gallegues.

Actes així serveixen per a posar de manifest l'abnegada febre de lliberació que gonfla el cor i el seny de Catalunya, i la ignominiosa hidrofòbia dels que toleren un Sant Jordi per a fer la santíssima a l'heroi Rafel de Casanova.

Si la bondat de Crist quedà estampada en el drap que li posaren en el rostre per a eixugar-li la suor del sacrifici, la del poble català va quedar an aquell mocador ple de sang d'un ferit que fou col·locat en el lloc més visible del monument.

Els guàrdies de cavall passaven triomfalment per damunt de les corones, però no eren ells els que les trepitjaven, sinó el casc dels quals que dominaven amb la mateixa fastuositat que exterioritzaven al pretendre dominar el poble.

En nom de Catalunya i del dret civil, l'onze de aquest any vol dir molt, i passa a ésser una gran promesa.

Des de temps immemorial, és impossible transitar per la part esquerra de la Granvia degut als entrebancs que intercepten el pas. Si no és per culpa de les obres del tramvia, ho és per les claveres o altres indispensables obres públiques que no paren mai i que no pararan segons es veu.

Qui diu aquesta artèria, diu qualsevol altre carrer. Això sembla fet apropiat per interceptar el pas i ens fan creure que no són altra cosa que barricades a propòsit per amagar-s'hi conveniències.

El conill com animal representatiu de la tardor, és un animal trist i de destí tràgic. És tímid i poruc com una donzella que sigui tímida i poruga, si és que n'hi ha alguna, que crec que no. Té unes orelles llargues. Amb aquestes orelles si en el món de les bèsties hi haguessin espectacles, el conill seria empresari. Té una cua minúscula i torsada cap amunt. El conill riu, riu per sota el nas—qu'és per on riu tothom, ja que no hi ha ningú que tingui la boca damunt del nas—al pensar que an ell no li faran un nus a la cua.

Però està trist. Sap que acabarà malament. Sap que no serà enterrat en terra cristiana, sinó en una cassola i voltat de patatetes. I això provisionalment—com fan amb els que tenen propietat al cementiri i lloguen nínxo—perquè de la cassola passen al interior d'una persona més o menys persona.

El conill, com Rousseau, és un enamorat de la naturalesa. Què hi farem! Tothom té les seves manies.

El tenor que canta i estudia

Aquest tenor, que de tan bé que canta sembla empeltat de canari, ha de representar un paper de militar. Un militar és un home que sap manejar l'espasa, el sabre, i altres eines de perjudicar. Aquest tenor és, naturalment, un home pacífic. Dels altres tenors s'a-

costuma a dir:—No sap parlar gaire bé, no té gaires taules, però canta com un àngell!

Quans els veus t'adones de que la majoria, ni tenen taules, ni tamborets, ni cap altra mena de mobiliari. Ni saben parlar, ni saben vestir, ni saben accionar. Fins a vegades ni saben cantar.

El nostre tenor no és d'aquests. El nostre tenor és voluntariós, no s'ha dedicat al teatre per ofici sinó per vocació, i fa lo que no fa gairebé ningú: estudia.

Ell és un home tranquil i pacífic, però ha de representar un militar, i cridar, i enfadar-se, i donar cops d'espasa a tort i a dret? Doncs va a aprendre unes lliçons d'esgrima.

Aquest tenor estudiós es diu Emili Vendrell.

Les pistoles arrepentides

El sacristà d'una vella església barcelonina, al obrir la porta de bon matí, ha trobat una capsa. Dintre aquesta capsa hi havia dues pistoles i una lletra dient que enterrés aquelles pistoles qui les trobés perquè no fessin més mal.

No sembla això un romanç, una llegenda del segle XVII espanyol? L'església banyada per la blava fantasmagoria de l'aurora. El sacristà. La troballa de les pistoles. La lletra, plena de pietat i penediment.

Quin efecte faria tot això amb versos d'En Zorrilla!

Les floristes de la Rambla estan que bufen, perquè n'hauran de desembarassar la meitat amb motiu de les obres del *Metro*, que tindrà unes escales a la Virreina.

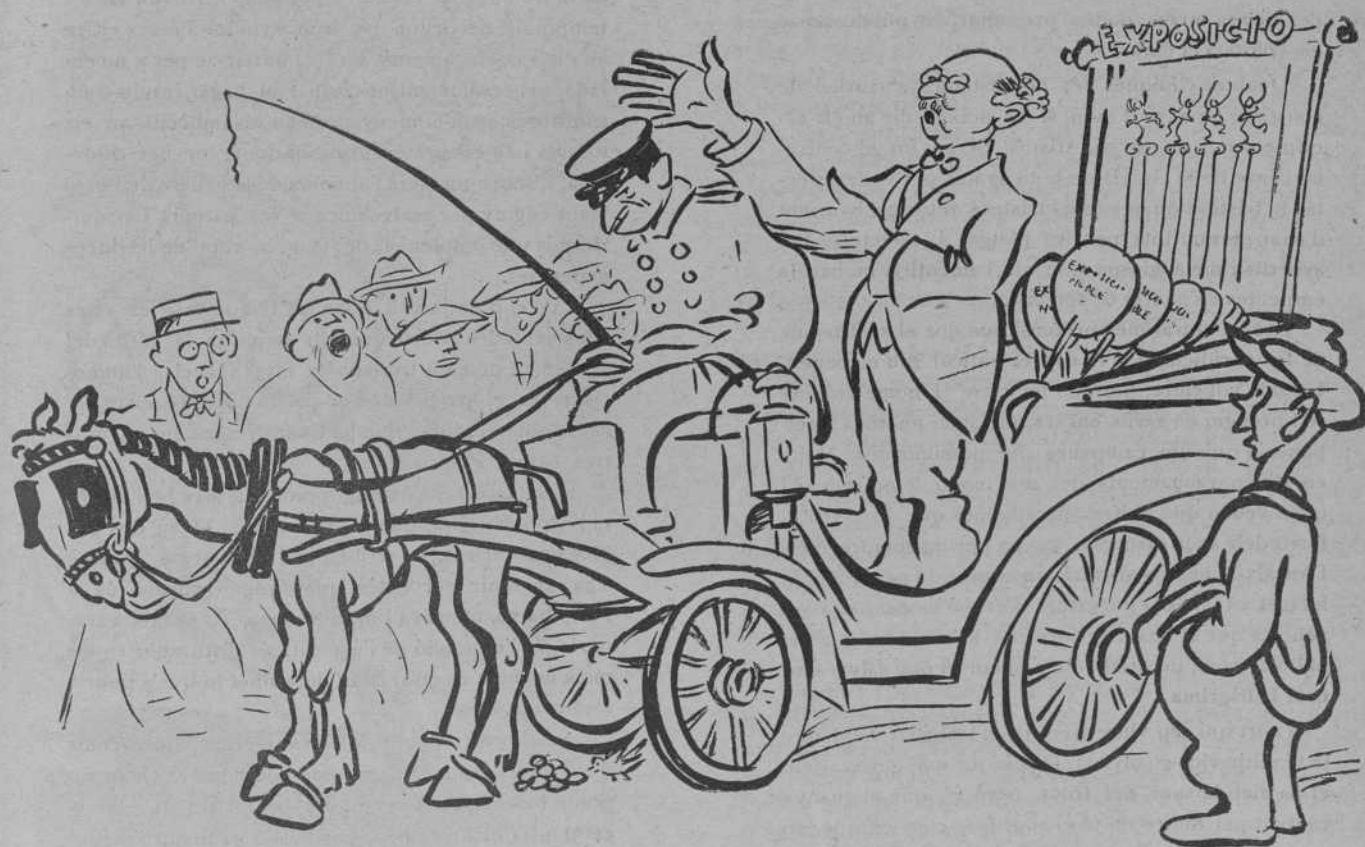

DISCURS PRESIDENCIAL, LLEGIT EN ELS JOCS FLORALS DE SANT CELONI

SENYORS:

Fer uns Jocs Florals humorístics, com se fan avui a Sant Celoni, prova que els homes d'aquesta vila, tan lloable per molts motius, tenen un gran bon sentit de sentiments humanitaris.

Avui que en la nostra terra, i en les que no són la nostra terra, s'escampa com una boirina d'aclaparament col·lectiu; que les enveges dels uns i l'egoisme dels altres ens fa viure... interinament; que s'han tret tots els colors de la paleta menys el negre, que no és color; que les nacions sembla que's barallin a l'aranya estira cabells; que hi ha tantes lluites de classes com classes hi han, que no són poques; que totes les musiques del món toquen la mateixa musica, el *fox-trot* de la garrotada; i que cada escriptor quan té la ploma sembla un filòsof magistrat que repartís la sentència amb una serietat olímpica; avui que tothom està més seriós que el gegant de Santa Maria, el sol

FENT PROPAGANDA

—Passin, passin, senyors! Veuran que tot és vell, que tot són endròmines, però els vostres diners us costa!

fet de parlar d'humorisme ja es pot dir que ho és un humorisme.

Lo difícilots per mi, i per tots aquells que m'escolten, és parlar del bon humor, i que no ens manqui el bon humor; aquell bon humor que és el bàlsem de totes les ferides de l'ànima que s van rebent an aquesta vall de llàgrimes i de *jazz-band*; aquell bon humor que torna a l'home més bo i més tou que el pa del dia; aquella alegria del cor que fa perdonar tots els agravis; el somris de misericòrdia que fa comprendre tots els defectes que ens ha tirat a mans besades la generosa naturalesa; aquell arronsament d'espatlles que ens fa riure moltes estones de lo que ens hauria de fer plorar; aquell sarró, aquell immens sac de perdó que portem a l'espatlla per a anar-lo omplint de tots els agravis i anar-lo buidant a riallades per sanitud del nostre cor i consol pel nostre bon viure.

Perquè el riure, i amb ell l'humorisme, i amb l'humorisme la ironia, s'ha de tenir sempre el ben entès que no ha d'ésser la poca solta. A l'únic que la Naturalesa ha permès el riure ha estat a l'home, perquè ha cregut que els animals no en farien un bon ús i no els concedí aquesta gràcia. L'humorisme ha de servir com una arma de perfecció per a aturar a tants pretenciosos que, amb la capa de la ciència, de l'art o de la filosofia, ens deixarien baldats de teories insoportables. L'humorisme a les bones obres no sols els fa mal, les enlaira, però a les falses i a les ridícules els hi fa veure el llautó i les deixa tan despullades que ja no les poden presentar en públic sense els colors a la cara.

Quantes clíniques per neurastènics s'haurien de construir an aquest món si es deixés dir an els escriptors que només són tristos! Si no fos el contra-metzinges de la Gràcia de tenir gràcia per a desinfectar la tristesa quan sols és tristesa retòrica, hauríem d'anar plorant tots per les platges i carreteres tan avorrits i melangiosos que als cementiris hi hauria empentes i s'hauria de fer cua.

Res ha aturat més pretenciosos que el sant temor de fer el ridícul, i qui diu el ridícul diu el beneït. L'home vol riure, però no fer riure. L'home vol que se'l prengui en serio, encara que sigui un toca campanes, i qui diu campanes diu pessimismes. Molts en diuen raonaments del seu modo de no raonar i quan veuen que hi han altres homes que han vist el forro dels seus discursos, callen per un sempre més. I tot això, mercès al riure: an aquest do generós que ha tret a tants del purgatori. Perquè estem ben convençuts que si una llàgrima pot salvar a un que tiri pel mal camí, una rialla de bon cor el pot saivar tant com la llàgrima.

I sort qui sap viure rient i sap treballar rient, que ja té mitja vida guanyada. Déu va dir que guanyaríem el pa amb la suor del front, però el que el guanya cantant per dintre no té el suor fosc com el que no canta. Les hores li semblen més curtes; no espera que's pongui el sol com aquell que's treu una càrrega, sinó que espera que vingui l'alba per a tornar a co-

EN BORRÀS A PALMA

—Aquí, amic meu, tan sols podem oferir-te bona cara i ensalmades.

mençar amb més joia, que joia i salut i consol és pendre-s'ho tot amb joventut, i qui diu joventut diu alegria.

Ja quan s'és home, ja més enllà, quan les ungles de l'experiència es van clavant a l'esperit; quan se senten els primers símptomes del cansament i del desengany; quan correria el perill de tornar-se renunciós, el que pot tenir la gran sort de valguer-se de la ironia ja té uns suros per a anar nedant an els temporals del camí. La ironia vindrà a ésser el fre an els apassionaments; serà el burlar-se per a no enfadar-se; serà la misericòrdia; el pagar insults amb somriures; serà el menyspreu an els imbècils, an els tossuts i an els pretenciosos; el donar or per calderilla; i, sobre tot, serà l'almoïna de la generositat canviant enginy per malvolença a les patums i paquidermis que omplenen de fang la ruta de les idees generoses.

I un cop un ja vell, quan les tempestes, les ones i les ventades podrien omplir de molsa la corda del sentiment deixant baldada la intel·ligència, l'humorisme és el pa beneït i el perdó definitiu abans de caure sota el xiprer que ha de fer ombra an els nostres ossos.

El somriure ja és mig perdonar. Més ben dit, és el perdó. És el perdó dels conscients. Quan dos pobles es somriuen no arriben mai a la guerra, perquè s'ha de tenir per entès que l'humorisme no és la burla baixa, ofensiva i malagradosa; no és la xavacanerria, és l'educació de l'esperit; és l'aturador an els mals instints; és girar camí del sainet lo que's podria tornar tragèdia.

An el nostre poble català es podrien trobar cents d'exemples d'aquest barnís de bon humor. Quan un poble ha comprés que un fet podia acabar en transcendència estúpida i perillosa i ha tingut l'instint del burleta que distreu an els encaparrats passant l'esponja del ridícul a tot accés de tonteria, ha fet un gran bé an el seu poble.

A molts els podria semblar que això pot ésser un entorpiment per les causes més sagrades, però no és així, que fins lo sagrat ha de passar per l'alambic que en purifiqui la intenció, d'altra manera els *sagratistas* ens amargarien l'estada, ens farien la vida impossible i ens farien passar per Paus a la Vall de Josafat on tots tenim citació com a recurs de darrera instància.

Amb això, jovent, a treballar, a fer bones obres, a fer-se dignes, però sempre amb aquell àngel al costat que ens toqui l'espatlla amb un somriure d'avís quan cauríem an el pecat de mal de pedanteria. Sapiguen de menyspreuar an els que voldrien sostreure-vos el tresor del bon humor. Sapiguen de tornar-vos vells sense que vos surtin arrugues an el cor ni a l'enteniment. Cuideu-vos el riure com la salut, però que tant l'humorisme, com la ironia, com la sàtira, serveixin per a fer bona obra; serveixin de falç i de dalla per a arrancar la mala herba i espurgadora per la bona; que sia una desinfecció en lloc d'una destrucció i que sapiguen la seva força sia reforç de les bones causes. Voltaire feu més la Revolució que Dantón i que Robespierre, però sols tenen d'arren-car-se amb la poda de la burla les plantes que esti-guin podrides.

I ara ja em perdonareu si en lloc d'esclatir la riallada m'he posat massa seriós. I és que sempre passa lo mateix. Volguent bromejar, un fa el serio i vol-

REFLEXIÓ

— Bé podria passar aquí a Barcelona aquest terratrèmol, que potser m'hauria posat dret.

guent fer el serio, la riure. Amb això versaires i poetes, amics en prosa i amics catalans: Que aquest rialler Sant Celoni, rialler pels seus paisatges; per les seves grans pinedes, com a rovellons verds de tot l'any; pels seus camps ritmats com a versos i per les muntanyes que el volten com a murs d'immensa blavor, ens pugui servir d'hostal, on, ensems que el pa d'aliment, hi tinguem un gran porró que ragi vi d'entusiasme i que jo pugui venir cada any a beure i a brindar amb vosaltres per la nostra Catalunya feïnera i valenta, però alegre.

XARAU

DEL CAMP

VIII

Uns saltabancs

Ara és mitja tarda. El cel és de un color blau pàlid, descolorit pel sol del estiu, que recorda el mantell de la Verge de setembre, qual festa ha celebrat el poble amb una missa que, de tanta musica, semblava una opereta, y uns balls a la plaça del mercat, que és al costat de la riera. El sol, que ara aviat se'n va a la posta—«Per la Mare de Déu d'agost a les set ja és fosc,» diu la gent—pinta de color de rosa els alts d'una casa d'enfront, i d'or les fulles altes d'uns arbres del jardí. Aquest jardí en el que a l'estiu tota cuca viu, ara pren un aire de distinció amb l'aire fresc, les nits plujoses i la suau tristesa de la tardor.

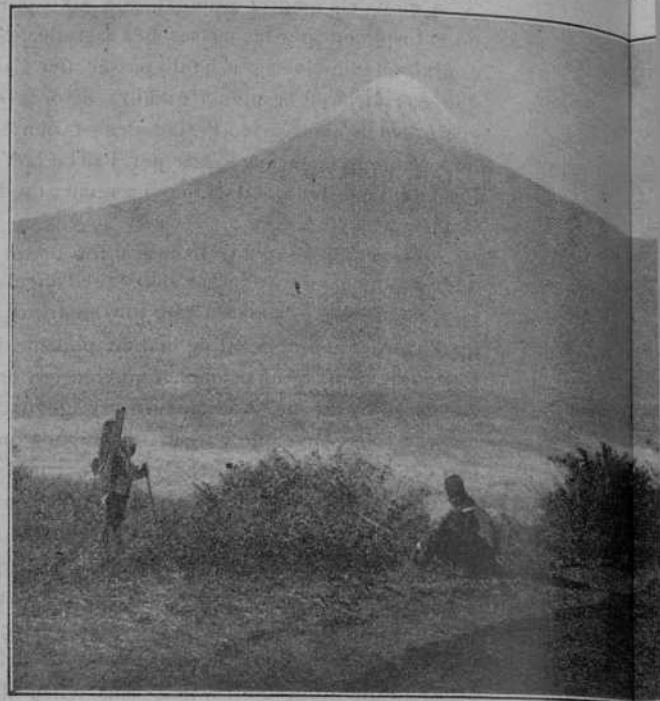
Passa un vol de coloms que, als reflexes del sol, semblen de metall. Se sent, en una casa veïna, el plor d'un infant i els crits d'una dona, que segurament no té la menor noticia de lo qu'es la Lliga del Bon Mot. Jo llegeixo en un llibre:

Y algo, que es tierra en nuestra carne, siente la humedad del jardín como un halago.

Aquests dos versos m'han fet deixar el llibre, encendre la pipa, llençar al aire blau de la tarda un nuvolet de fum blau, quedar-me estàtic un moment. I en aquest moment s'ha sentit al carrer la musica alegre, clara, metàlica, d'un pianet de manubri. Un pianet de manubri al poble és un aconteixement. La musica del poble, a l'estiu—a l'hivern no en té—és el gramòfon, el piano, fins, a vegades, l'orquestra. Però mai el pianet de manubri. Ve't aquí perquè jo al sentir la seva musica, he deixat el llibre sobre una taula, he avençat pel jardí, entre uns xiprers romàntics i unes tomaques no tan romàntiques, he sortit al carrer. Al carrer hi havia un home que tocava el pianet de manubri, una dona que passava per dintre uns cercols i un noi que, amb un pot de llauna a la mà, es ficava els dits de l'altra al nas. Aquesta pobra gent són uns saltabancs, o saltimbanquis, que corren els pobles, toquen al piano unes musiques velles i desafinades, aixequen uns pesos, passen el cos raquític, miserable, per uns cercols vestits de papers de colors, fan cantar a un gos que

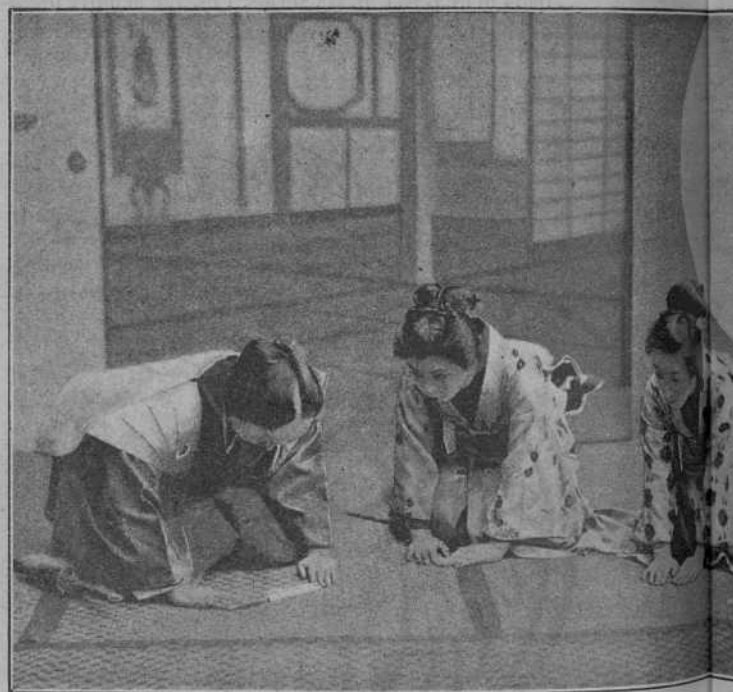
La Jurikischa, cotxet japonès

El Fousi-Jama, volcà japonès

Vista de Yokohama

Una visita de compliment

porten, i demanen, després, un xic de caritat per l'amor de Déu. Però és tan xica, tan mesquina, la caritat que conseguixen els saltabancs, que un creuria que aquesta gent idiota i sòrdida que invadeix els pobles a l'estiu no és cristiana ni espera res de l'amor de Déu.

La vella senyora que treballa des de fa tres anys en un jersey no fa caritat an aquesta gent. S'excusa dient tots aquells odiosos llocs comuns de què donar

cinc cèntims és fomentar la ganduleria, de que ella quan s'entera d'una verdadera necessitat, etc., etc. Diu per fi, davant la meua mirada d'estranyesa: Qui sap qui són? Qui sap si són casats? Qui sap si són gent com cal?

Com jo no crec que per a fer caritat s'hagi de demanar la cèdula, com crec que s'en ha de fer per pietat, per bondat, per l'amor nostre al que sofreix i no

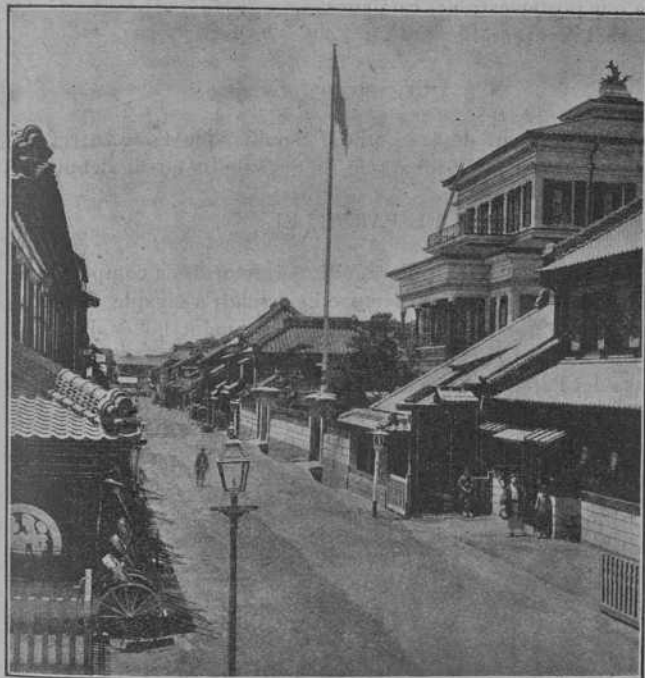

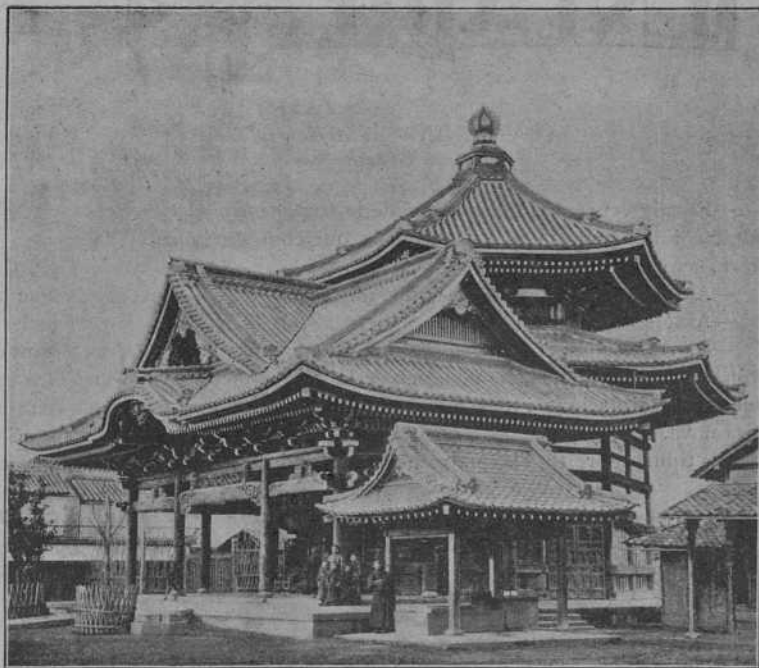
Com dormen!

El Budah gegantesc del temple de Kamakura

Un carrer de Tokio

Un temple a Kioto

per l'amor d'un Déu que deixa sofrir les seves criatures, tiro unes monedes al pot que'm presenta aquest noieta. I després per a fer-me perdonar d'ell, per a que no m'ho agraeixi, però m'ho estimi, li passo la mà, en una carícia suau, pels cabells daurats: l'únic or que hi ha en la seva vida.

Algú diu, estúpidament, contemplant el grupu: Mireu! *L'alegria que passa.*

L'alegria que passa! Ella, la dona, que és coixa i lletja—no hi creieu en les venus de *roulotte*—porta una malla de color de rosa, però d'un color de rosa horrible, de carn cremada al hospital, plena de sorgits que recorden els punts de sutura de les llagues inconfessables, una especie d'ermilla verda amb antiqüeles, un faldellí brut, lasci, arrugat, i un barret *hongo!* qual forma ha volgut dissimular amb flors i draps.

L'home es cobreix també amb una malla—talment com la carn d'una butifarra dintre el budell—porta espardenyes, americana i bigoti. La criatura és una criatura bruta, anèmica.

L'alegria que passal... El fracàs de la seva vida, la misèria a que estan condemnats, els ha omplert d'odi, de fàstic, de rancunia. Parleu-los-hi de que hi ha una providència, de que algú va dir: *Estimeu-se els uns als altres*, de l'amor a la família, de la fe... Us escupiran un reneç a la cara que us la farà caure de vergonya.

Quan al vespre s'en han anat del poble els saltabancs, carretera enllà, aquella vella imbècil del jersey etern, ha dit:—Ai, quin pes m'he tret de sobre!... Aquesta gent roben tot lo que poden.

Jo també me l'he tret un pes de sobre. La misèria posa sempre al descobert l'egoisme, la bandarrerria de la gent ben col·locada a la vida i un no pot dissimular un gest de fàstic per ells. Ara que els desgraciats són fora, amb un xic d'imaginació podré arribar-me a creure que tot aquest podrimener de la «colònia» el forma una col·lecció de gent honesta, pietosa, generosa, caritativa, humana...

LLUÍS CAPDEVILA

TEATRE BARCELONA

Diàleg

—El vaig veure a la inauguració de la *temporada* en el «Barcelona» i m'agradaria que em digués quelcom de l'obra d'En Méré, senyor crític.

—Amb franquesa i sense vaselina, oi?

—Això!

—Doncs, escolti: *La Flama* és un drama amb ribets de dramón. L'argument no és pas nou, però està traçat amb novetat en quant a les situacions i per això un ho reb, de moment, com a cosa nova.

Els tipus, sobre tot els quatre principals, són molt ben traçats.

Tenen una ànima, que al través de la traducció s'endavina més delicada, més sencera!

—Això deu volguer dir que la traducció no està molt bé?

—Amb perdó del senyor Marquet, haig de dir que no em va deixar convençut. Al meu entendre es pot fer parlar als personatges de les baixes classes socials d'altre manera que no ho fa ell.

—I de la interpretació, què me'n diu?

—En Giménez, com sempre. Bastant bé En Guitart i En Cummelles. Dels demés, alguns—sobre tot algunes—força acceptables, i els altres... anar fent!

—Però no em parla de la Nicolau, l'ànima d'aqueixes vetllades!

—Esperis, home! La guardava per a darrera hora per a distingir-la.

—Li va agradar?

—Es veia que s'havia pres l'obra amb molt carinyo, però en certs moments en honor d'ella hem de reconèixer que foren pocs—semblava una mica desorientada.

—Ja va veure que no era pas ben ple el teatre.

—Les coses selectes, per als selectes! I són pocs...

—Però vostè creu un encert presentar aqueixa obra com a selecta?

—Jo crec que no! Ara que, hi ha tantes maneres de pensar...

—En definitiva no es pot dir una mala vetllada, oi?

—No, de cap manera! Oidà que sovintegessin!

—Ens hi tornarem a veure?

—No faltaria més! Som o no som aimants del teatre català?

—Deu volguer dir *en català*?

—Es que porten estrenes catalanes!

—Té raó! A reveure!

ELDORADO

Bon començament de temporada. Sembla que faran carrera *las huestes* d'En Gallego. Sabem que En Sagi-Barba no hi debuta.

EN EL PARALLEL

Del primer actor Anselm Fernández, director de la companyia que ha d'actuar al «Victoria», sempre hem sentit a dir que és popular. I ara més que mai creiem que efectivament ho és. Ja durant els dies d'assaig s'ha fet amic de tothom qui pren calè per les aceres del Paral·lel. Ja es diu de tu amb els cambrers, amb els cira-botes i amb el *cacauhero* de la cantonada.

Si fins En Cisco del «Boer» parla d'ell com si ho fes d'un germà seu...

PANORAMA NACIONAL

Jocs d'aigua a Tres Forcas

Concurs d'acordeons a Màlaga

Pel·lícules vivents per tot Espanya

El tenor SALUDAS
que ha cantat amb èxit al «Bosque»

—Es veu que aquest senyor, posat al Paral·lel, està en el seu element—ens han dit.

Nosaltres creiem que tothom qui és verament simpàtic de naixença, hi està sempre en el seu element!

Un Fernández al Victòria,
un Fernández a l'Apolo
i cercant profit i glòria
per tot privat, En Manolo.

Que també és Fernández com tothom sap per la popularitat que li ha donat el «Nandu»...

Ara li estrenaran a l'Apolo una revista, quin títol *El triunfo de Apolo* no sabem encara si es refereix al teatre de ídem o al déu de les muses!

Ens han dit que l'«Amichatis» donarà el cop amb l'obra *La ciutat immoral*.

Voldríem saber si fa al lusió a la nostra ciutat, per a recomanar-li que anés amb compte a descobrir certes immoralitats!

Aquí a la Ciutat Comtal
cada cosa té el seu caire.
Serà moral o immoral,
prò la gent no estima gaire
que es posi el dit en el mal!
I podria succeir
tal com van aquí les coses,
que hi hagués algun veí
conceptuant enutjoses
les faltes a relluï.

No obstant té prou seny l'«Amichatis», i per això creiem de bona fe que efectivament donarà el cop! I que el donarà on sigui de justícia donar-lo!

VICTORIA

Dimarts va celebrar-se al teatre «Victoria» la funció commemorativa del onze de setembre. S'estrenà el drama en un acte de l'Antoni Ollé i Bertran *L'Allau* qu'obtingué un èxit falaguer.

S'aplaudí sorollosament un brindis de versos molt valents que digué amb molta ànima En Claramunt.

Fou cridat l'autor repetides vegades.

El Chor «La Violeta» de Clavé cantà en mig d'entusiasmes l'himne de Bascònia, l'himne de Galícia, *La Marsellesa* i els *Segadors*.

S'estrenà, seguidament, el drama en tres actes i en vers d'En Francesc García (Garcilius), *Pels nostres fills*.

No cal dir qu'és una obra en la quina l'esperit patriòtic hi bull en cada escena. No obstant el drama hi és i força interessant.

La manca d'espai ens priva d'estendre'ns per a fer-ne una crítica detallada.

L'autor, molt jove encara tenim esperança que'ns donarà obres d'empenta, dones construeix bastant bé i versifica amb molta soltura i valentia,

Fou cridat a l'escena al final de tots els actes, essent ovacionat al final del segon,

La companyia Claramunt-Adrià, duia les dues obres molt estudiades i treballà amb una fe digna de tot elogi.

Al final de la vetllada foren executats uns ballets populars de Bascònia, que foren molt celebrats.

FUTBOL

Ja hi tornem a ésser. L'onada del «bon cop de peu» ja torna a invadir la via pública on la república deportiva dictamina i resol qüestions amb un sistema molt beneficiós per la indústria pinrelera.

Ja han arribat de pagès els cridaners *amateurs* i els venerats gladiadors de la pilota insegura. Ells constitueixen la carn de aquesta escudella deportiva, i el públic a voltes representa una olla en el moment de la bullidera, que és quan s'hi tiren els *goals*.

Barcelona-Terrassa

Ja som a Barcelona passant per Terrassa i, com ho mana el temps calurós, poguerem apreciar l'afinitat que hi ha entre un *match* de boxa i un partit de futbol. Els equips ja es presentaren mutilats, cosa que desdiu molt i que fou una de les primeres causes de que s'iniciés el repartiment de màstecs en certs moments.

Els *goals* fets pel Barcelona foren sis, com sis dotzenes foren els mastegots repartits i que constituïren la nota més interessant.

Europa-Júpiter

Era un temps que els déus vengeren la força europea com en el temps de la guerra en que el déu Mars la deixà sense esma. Però Júpiter no està tant de sort i ha sigut dominat per l'Europa, principalment a la primera part.

A la segona ja hi hagué més equilibri i l'Olivella acabà de matar un *corner* per a fer el *goal* únic i europeu.

Español-Badalona

Anaren a jugar en terres neutrals. Aquest cop sí que no podien dir: «Apa camina, Cisco!» perquè el Cisco del bar era el que els feia caminar amb la copa, que resultà ésser la copa de la discòrdia.

Cops de culata que no quadraren gaire amb tot i ésser dels mossos, foren l'epíleg del partit.

En Mauri llençà una pilota i els de Badalona, amb llur instint de pescadors, la copsaren amb la xarxa, però a la poca estona, convençuts de que havien fet mala pesca, la lliuraren i anà a parar a la porta espanyola.

Però tothom protestà de que els donguessin l'empat, al·legant de que si havia passat era perquè el porteràs Zamora es vegé lligat per mans badalonines.

El partit va celebrar-se sense àrbitr perquè el que tenia de fer-ne va resultar un esgarria equips i busca-raons.

I vinga la maror, fins que després d'una curta bonança tornaren els crits i tornarem a Barcelona convençuts de que el «Vilazar» no havia favoregut a cap pretendent de la copa. Ja tornarem, Císcol

Feminisme F. C.

Per força tenia d'ésser en un matí de festa, i per força tenia d'ésser entre franceses i angleses.

Sols podem dir que feia sol, que feia bonic i que ens feu l'efecte d'una revista a l'aire lliure i de dansa sense ritme.

A la Miss Bedford se li entregà una copa i nosaltres al sortir ferem una cope-ta d'anís ben fort.

BOXA

El dia 30, quan ja comencen a sortir els bolets, hi haurà un *match* de boxa entre el campió d'Espanya de pes *welter*, En Ricard Alís el qual se les acanarà amb el campió francès Raymond Porcher.—REAGA

EL PRIMER ATRACAMENT

A Adam li roben una costella

AL SÓ DE L'ARPA

D'aquella gran Exposició
Que t'è de fer-se a la Tardò,
Per dà a conèixer l'Art xinesc,
Ningú per ara no en sap res.
Hi ha un regidor que volta el món:
Ja ha vist Shangai, Pekin, Cantón,
I uns altres llocs menys conéguts,
On hi han artistes saberuts
Que com un home li han promès,
Vení amb ses obres d'Art xinesc,
Que ens deixaran bocabadats
Als criticaïres consagrats
Del modernisme, tot colò,
Que revisa l'aire del Japó.
Pobre Japó! no es pot pas dir
Si es lograrà fer-lo venir,
Car amb el dol que t'è de dur,
No acceptarà, n'estic segur
L'invitació del regidò
A figurà en la Exposició
perque els xinets, ja convidats
Vagin un xic acompanyats.
Si venen sols, no ens farà el pes
Com algú es pensa, l'Art xinesc,
Que molts i molts barcelonins
Xinesos som de part de dins.

* * *

Dedicar unes ratlles voldria

Al intrèpid i olímpic *Dalmau*:
A l'apòstol de l'art, que es floria
En un rònc i tètrec catau,
Que ell ne deïa, content, *Galeria*,
Perquè estava campit tot de blau.
En *Dalmau*, que és un home de *fàcia*
Melangiosa, d'esguard misteriós,
Ha sabut tindre un gesto d'audàcia,
D'allí on era tocant per fi, el dos,
Per obrir al *Passeig* dit de *Gràcia*,
Un saló amb bones llums i espaiós.

* * *

Apa, tothom a Montjuic,
Que és la muntanya del poble;
A veure sense fatic
L'*Exposició del Moble*,
Tant el pobre com el ric,
Tant el plebeu com el noble.
A Montjuic manca gent,
Que la cosa val la pena
El lloc és molt adient,
Té atractius de tota mena;
Jardins, fonts, musica al vent
I un *panorama* que omplena.
A més, les instal·lacions
Resulten ben encertades
Car hi han gastat patacons
Les cases més afamades.
Hi ha mobles sumptuosos, bons,
I cadires embogades.
Catifes, gerros, pel ric,
Prò no hi manca la *pollera*.
L'art del moble, jo us ho dic,
Hi fa un paper de primera.
Amb això cap a Montjuic
Que Barcelona ens hi espera.

C. ARBÓ

Els verbs tustar, pegar, apallissar, estomacar, garrotejar, etc., tenen una mateixa aplicació i es conjuguen amb l'ajuda d'un bastó o d'uns bons punys. Es un verb que tots hem tingut més o menys ganes de personificar i que la força dels pronoms recau sempre sobre els proboms.

En Vidal i Guardiola l'altre dia tingué ocasió de sospesar la preponderància de llur definitiu i que passarà a present indefinit sempre i quan el sandunguer arbitraire i puntal de la tauromàquia no acabi de remoure la Guardiola dels ciutadans. Ara ja no diran: «Paga que és gata!» sinó que, al instar de les curses que fomenta, anirà rebent l'avis del poble toreat amb impostos. Ell pica el clatell dels ciutadans, però que procuri que les piques passin a mans dels picats.

Un diari diu, comentant la tunda que li donaren: *Muy bien, muy bien!* Nosaltres afegim: *Olé y requeteole!*

Mr. Harding prohibeix amb el seu testament que s'aixequi cap monument a la seva sepultura, on només hi ha d'haver col·locada una llosa.

Heu's aquí una cosa molt digna i poc corrent en el nostre país

on els homes d'una mica de relleu ja fan el projecte del seu monument abans de morir.

Els obrers de la ploma no paren de fer propaganda, i el gallinaire que alimenta la nostra olla no para de blasmar contra ells.

Es just. Ell és un obrer de la ploma i té tant dret com qualsevol altre obrer plomat per a ésser acceptat com a soci actiu.

Es demana l'amnistia amb tots els comediments i no hi ha manera d'assolir-la.

Nosaltres creiem que si es demanés a cops de guitarres i panderetes no ens hauríem d'esgargamellar tant. Les cordes del violón espanyol són més fàcils de pulsar a la babalà que no pas estudiant notes d'harmonia entre el poble i els que's diverteixen a la seva esquena.

L'Ajuntament ha otorgat vuit patents de mil pessetes cada una per a la circulació de pianos de manubri. La subasta fou presidida pel regidor senyor Arquer, quin nom ja va en consonància amb l'harmonia.

Sabem qui pensa permutar la manivela d'auto de lloguer per la d'un manubri més prometedor de bones recaptés.

No entenem perquè un cobrador de tramvia ha d'ésser grosser, ordinari, mal educat, i, per torna, s'ha d'insolentar amb els passatgers. Afortunadament no tots són així, però n'hi han al-

DE CALA CIUTAT

—Té, doncs, un de tercera és el que't trenca el tupí.

guns. Tots els habitants de Barcelona s'han hagut d'enfadar un dia o altre amb un cobrador de tramvia.

Un d'aquests mal educats és el que, en la línia de circumvalació té el número 336. Aquest subjecte l'altre dia es va insolentar amb un amic nostre — persona conegudíssima a Barcelona — perquè no duia deu cèntims per abonar el viatge. Però si no duia deu cèntims, el nostre amic duia duros solts i bitllets. I además les coses s'han de dir correctament i no a còsses, com les mules. Això, senyor director de la companyia, hauria de procurar evitar-ho!

∞∞

Hem rebut del marquès d'Allella una invitació per a l'inauguració de l'Exposició del Moble. No hi varem poguer assistir, malgrat agrairli molt, perquè s'ens exigia l'uniforme o el jaquè i el berret de copa. De jaquè ja en tenim, però de berret de copa no. Quan n'anarem a buscar un, els barreterers ens digueren que ja es perdía això del berret de copa, que ja no en feien...

De totes maneres moltes gràcies.

∞∞

Aquell viu que perillava, encara perilla. Perilla perquè diu que'ns busca, i ens trobarà. Fa una setmana que'ns busca, i encara no ens ha trobat! Ens busca amb un garrot.

Que vingui, que no tingui por, que aquí li guardem una targeta. Una targeta i uns bolquers.

∞∞

Fer la guitza no és mai una cosa digna. Una vegada acceptat això, i creiem que ho acceptaran totes les persones de bon sentit,

preguntem: Perquè al començar la temporada teatral, precisament an aquesta hora, sorgeixen conflictes entre la gent de teatre? Quan no és En Pau, és En Pere o En Berenguera.

Fer la guitza, repetim-ho una vegada més, no és mai una cosa digna.

∞∞

El Rei d'Itàlia ha indultat a un condemnat a cadena perpètua i diuen que al sortir al carrer semblava que la llibertat li feia nosa.

Aquí podem dir-ho al revés. No s'indulten els presos perquè no facin nosa als de fora.

PREGÓ

Aquestes planes sempre han sigut obertes al bon humor i al bon gust dels artistes de la terra ignorats. Al costat d'una firma coneguda sempre ens hem sentit orgullosos d'insertar-hi destells del poble que riu i pensa. Per això cada any i cada vegada amb més fe pregonem al so de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA:

Gent de la ploma i del pinzell! Ja ha arribat l'hora de que expremeu el vostre magí i la vostra habilitat si voleu col·laborar al Almanac de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Que les muses us sien propícies i que no us feu esperar!

Imp. LA CAMPANA I L'ESQUELLA, Olin, 8.—Barcelona

—No ho sents? quina orquestra tan agradable!

—Deu éser la *Fratinola* de la casa Werner.

—Si, si; és una *Fratinola*, el millor piano elèctric que's troba en els magatzems de la Rambla de Catalunya, número 72, Barcelona.

Gramàtica Elemental

DE LA

LLENGUA CATALANA

Per A. ROVIRA i VIRGILI

Un volum relligat: Pessetes 3

VERSOS I PROSA

Llibre de Lectura Escolar

Selecció de treballs en prosa i vers, d'autors catalans moderns i antics

Per A. ROVIRA i VIRGILI

Un volum relligat amb tela anglesa: Pessetes 3

NOVISSIMA ORTOGRAFIA CATALANA

Vocabulari Ortogràfic

Segons les Normes de L'Institut d'Estudis Catalans

Ordenat i anotat

Per A. ROVIRA i VIRGILI

Preu del volum: Pessetes 2

DICCIONARI

Català-Castellà

&

Castellà-Català

Per A. ROVIRA i VIRGILI

Un volum relligat amb pegamoit: Pessetes 15

Obra nueva de EL CABALLERO AUDAZ

EL JEFE POLITICO

NOVELA

Un tomo: Pesetas 5

Pronto aparecerá el más popular libro que se publica en España

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque-enciclopedia de la vida práctica para 1924

La edición de *El Año en la Mano 1924*, año XVII de su publicación, será indudablemente la más interesante, ya que la dirección del libro ha sido confiada a persona competente

NOTA.—Pueden los señores corresponsales formular pedido.

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, rementent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés 30 céntims per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaltes.

EN MAYNÉS A L'EXPOSICIÓ

—S'ha acabat! No en volem més de trastos inútils!
Prou que'n tenim a casa.